

JAKÝ MÁME VZTAH K MENŠINÁM V NAŠÍ SPOLEČNOSTI?

Česká veřejnost má k menšinám diferencovaný vztah. Nejlépe hodnotíme Slováky a nevnímáme je ani jako cizí menšinu. Bez problémů přijímáme židovské a německé skupiny a nemáme ani velké výhrady vůči homosexuálům. Zásadní problém však máme s Muslimy a zejména s Rómy. Skupiny blízké pravicovému extremismu mají ke všem sledovaným menšinám horší vztah než průřez populace.

Citované výsledky pocházejí z kvalitativního a kvantitativního výzkumu STEM pro Ministerstvo vnitra. Kvantitativní šetření bylo provedeno na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 15 let a uskutečnilo se ve dnech 17. 9. – 15. 10. 2010. Respondenti byli vybíráni metodou pravděpodobnostního výběru. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 2056 respondentů.

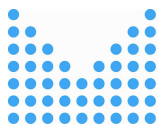
Jedním z hlavních cílů výzkumného projektu bylo prozkoumat vztah obyvatel k menšinám žijícím v naší republice a zjistit, jaký je rozdíl v pohledu na menšiny u celé široké veřejnosti a u lidí, kteří mají blízko k pravicově extremistickým skupinám. K vymezení rizikových menšin z hlediska pravicového extremismu nám pomohl kvalitativní výzkum, provedený metodou skupinových rozhovorů mezi lidmi, kteří vyzývali k radikálním změnám ve společnosti a měli blízko k DSSS. Skupinové diskuse poukázaly na problémové vztahy k Rómům, bezdomovcům, přistěhovalcům, k Ukrajincům, Vietnamcům, černochem, muslimům a homosexuálům. V navazujícím dotazníkovém šetření jsme tyto skupiny ještě rozšířili a chtěli jsme číselně znázornit, jak dalece blízký či odtažitý vztah k těmto skupinám má česká veřejnost.

Z výsledků vyplývá¹, že české populaci jsou ze zkoumaných skupin nejbližší Slováci – většina dotázaných je ani nevnímá jako cizí menšinu. Jako blízké spoluobčany také většinou vnímáme Židy a Němce. Výzkum jasně ukazuje, že antisemitismus je v naší společnosti spíše okrajovým jevem. Většinově dobrého přijetí se dostává i homosexuální menšině.

Jistou odtažitost cítí obyvatelé ČR k černochem, Ukrajincům, Vietnamcům, přistěhovalcům, zahraničním dělníkům, ale považují je za plnoprávné občany ČR. Bezdomovce lidé vnímají jako specifickou skupinu a většinově ji tolerují.

Největší míru sociální distance lidé projevují vůči muslimům a Romům. U obou skupin převažují negativní hodnocení. Romové jsou však na tom znatelně hůře. Jako u jediné

¹ Vztah k menšinám jsme zjišťovali pomocí *Škály sociální distance* (E. S. Bogardus, 1926), která měří odtažitost vztahu k menšinám na sedmibodové stupnici (otázkou: „Kdybyste si mohla(a) vybrat, jak byste přijal(a) člena následujících skupin?“). Největší otevřenost k menšinám v této škále zachycuje respondentova ochota *přijmout člena sledované skupiny do rodiny (1)*, největší odstup na opačném konci sedmibodové škály reprezentuje *vůle odsunout členy této skupiny za hranice státu (7)*. Aritmetickým průměrem spočítaným pro každou menšinu zjistíme její pozici v kontextu ostatních ohrožených skupin. Hodnota aritmetického průměru rovna jedné znamená nejtěsnější vazbu, zatímco číslo sedm odkazuje na největší odstup.

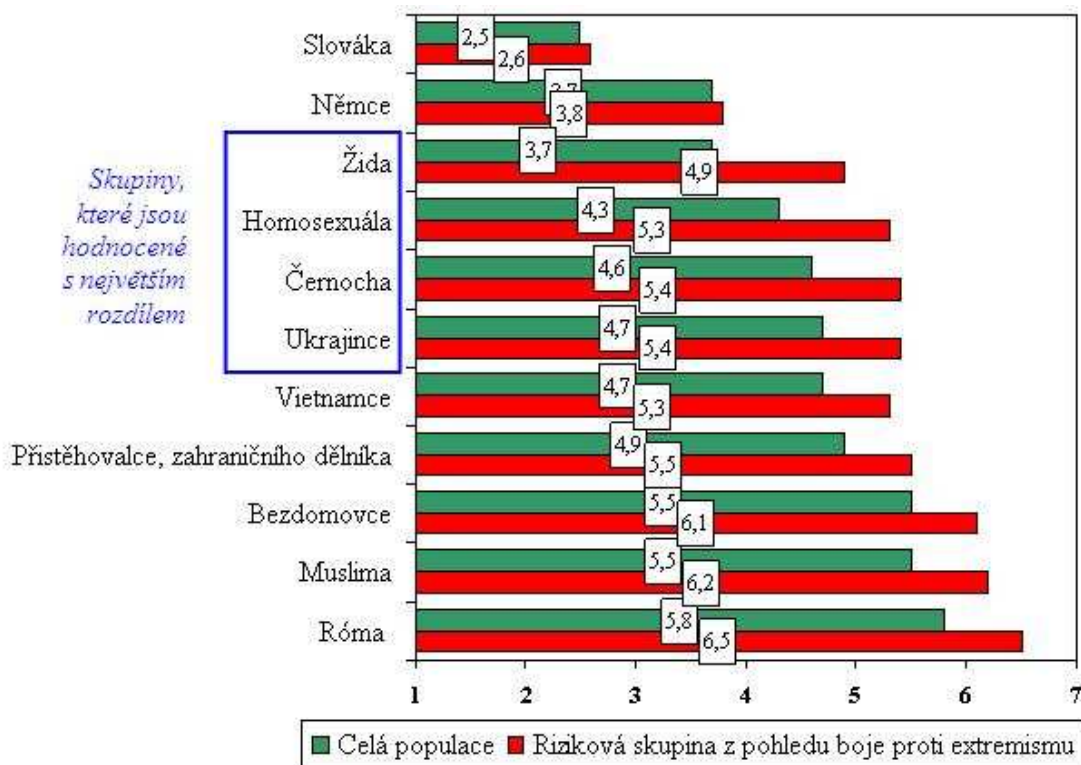

skupiny se u nich objevuje největší podíl souhlasu s krajní kategorií škály sociální distance. Veřejností je tato skupina vnímána jako značně problematická.

Nejvyšší míru sociální distance vůči menšinám obecně vykazují lidé s nižším vzděláním (základní, vyučení) a dlouhodobě nezaměstnaní. Lineární závislost jsme zjistili u příjmu a věku. Se zvyšujícím se věkem a snižujícím se příjmem narůstá míra sociální či etnické a rasové distance.

Zaměříme-li se na rozdíly v postojích celé populace a lidí, kteří jsou náchylní k pravicovému extremismu, zjistíme, že pořadí skupin podle míry sociální distance zůstává u skupiny blízké k pravicovému extremismu shodné jako u průřezu populace ČR. Riziková skupina (z pohledu boje proti pravicovému extremismu) však projevuje výrazně vyšší míru **relativní** sociální distance především vůči Židům, homosexuálům, černochům a Ukrajincům. Právě tyto skupiny jsou jim více trnem v oku než zbytku populace.

Skóry sociální distance – míra odtahitého, negativního hodnocení menšin v ČR (Průměrné skóry u populace a skupin blízkých pravicovému extremismu)

Zdroj: STEM pro MV, Postoje k pravicově extremistickým myšlenkám, 09/2010, 2056 respondentů